

รายงานการศึกษา

แนวทางและรูปธรรมแก้ไขปัญหานี้สึนเกษตรกร

กรณีศึกษากลุ่มส่งเสริมเกษตรกร
อุ้มทองสุพรรณบุรี และ
ครอบครัวนางสุริยา แก้วสระแสน
ครอบครัวนางทวี แก้วสระแสน
เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
จังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มปฏิบัติงานท้องถิ่นไร่พรหมแดน
กรกฎาคม 2558

กลุ่มส่งเสริมเกษตรกรอุทงสุพรรณบุรี

เหรียญ ไกลกลาง

กลุ่มส่งเสริมเกษตรกรอุทงสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 42 หมู่ 3 ตำบลเจดีย์ อำเภอกุทง จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีหนี้สิน และไม่สามารถชำระหนี้สินได้ การรวมกลุ่มส่งเสริมเกษตรกรอุทงสุพรรณบุรี จึงมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือสมาชิก เพื่อให้เกษตรกรที่เป็นหนี้และไม่สามารถใช้หนี้คืน ได้รับการซื้อหนี้จากกองทุนฟื้นฟู เพื่อให้สามารถรักษาที่ดินทำกินเอาไว้ได้และได้รับการฟื้นฟูอาชีพ รวมทั้งสนับสนุนให้มีทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมเพื่อให้เกษตรกรมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสามารถพึ่งตนเองได้

กลุ่มส่งเสริมฯ มีสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนตอนแรก 375 ราย สมาชิกทั้งหมดอาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ในอำเภอเมือง อำเภออุทง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง กลุ่มได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2547 ปัจจุบันมีสมาชิกที่ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอยู่ประมาณ 70 ราย สมาชิกจะมาประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน เพื่อติดตามความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาหนี้สิน รายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม แจ้งข่าวต่าง ๆ ให้สมาชิกได้ทราบ กลุ่มส่งเสริมเกษตรกรอุทงสุพรรณบุรี มีคณะกรรมการ 9 คน ประกอบด้วย

นางกนกพร	ดิษฐภระจันทร์	ประธาน
นายมหาเรียน	สระทองอ่อน	รองประธาน
นางสมใจ	แตรวงษ์	เลขานุการ
นายวันชัย	ปานอำพันธ์	เหรัญญิก
นายอำนาจ	ใจหนักดี	ประชาสัมพันธ์
นางกลอย	ศรีงามฉ่ำ	ฝ่ายบัญชี
นางสมจิตร	ศรีลาดี	กรรมการ
นางอุดม	ดิษฐภระจันทร์	กรรมการ
นายวินัย	อ่วมสะอาด	กรรมการ

กิจกรรมของกลุ่ม

กลุ่มมีหน้าที่ช่วยเหลือสมาชิกในการยื่นเรื่องดำเนินการทางคดี เช่น ที่ดินสมาชิกถูกขายทอดตลาด สมาชิกถูกฟ้อง ต้องประนอมหนี้ หรือได้รับการซื้อหนี้ การปรับโครงสร้างหนี้ ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มได้รับการปรับโครงสร้างหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

การเกษตร (ธ.ก.ส.) จำนวน 5 ราย ได้รับการซื้อหนี้จากสหกรณ์จำนวน 43 ราย ได้รับการซื้อหนี้จากสถาบันการเงินต่างๆ 6 ราย อยู่ในระหว่างดำเนินการซื้อจากสหกรณ์อุทองจำนวน 1 ราย และธนาคารกสิกรไทยจำนวน 2 ราย มีสมาชิกที่ถูกซื้อทรัพย์ไปแล้วจำนวน 3 ราย กำลังดำเนินการให้กองทุนฟื้นฟูซื้อหนี้จากธนาคารกรุงเทพจำนวน 1 ราย และซื้อหนี้จาก ธ.ก.ส. จำนวน 4 ราย

กลุ่มยังส่งเสริมสมาชิกให้เลี้ยงหมูหลุม ซึ่งกลุ่มได้กู้เงินจากกองทุนฟื้นฟู เมื่อปี พ.ศ. 2554 จำนวน 470,000 บาท มีระยะเวลาการกู้ยืม 5 ปี ภายใต้โครงการฟื้นฟูเกษตรกร และต้องจ่ายดอกเบี้ยให้กับกองทุนฟื้นฟู ร้อยละ 1 ต่อปี โดยได้แบ่งเงินจำนวน 270,000 บาท ให้สมาชิกกู้ยืมไปเลี้ยงหมูหลุม คนละ 16,000 บาท จำนวน 16 คน ซึ่งสมาชิกจะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้กับกลุ่มร้อยละ 2 บาทต่อปี

นอกจากนี้ กลุ่มยังส่งเสริมให้สมาชิกทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง โดยกลุ่มได้แบ่งเงินมาจำนวน 60,000 บาท เพื่อมาทำปุ๋ยอินทรีย์ แล้วแบ่งปันสมาชิกไปใช้ในไรนา เพื่อลดต้นทุนการผลิต

ส่วนกิจกรรมที่ได้รับความนิยมสำเร็จของกลุ่มคือ การส่งเสริมให้สมาชิกปลูกข้าวอินทรีย์และแปรรูปข้าวขายให้กับผู้บริโภค โดยกลุ่มได้แบ่งเงินมาซื้อเครื่องสีข้าวขนาดเล็ก จำนวน 90,000 บาท ซึ่งเครื่องสีข้าวนี้ตั้งอยู่ที่บ้านประธาน ปัจจุบันมีสมาชิกที่ทำข้าวอินทรีย์ จำนวน 8 ครอบครัว สมาชิกบางรายจะขายข้าวเปลือกให้กลุ่ม ประเภทข้าวหอม เช่น ข้าวหอมปทุมเทพ ข้าวหอมสุพรรณ ในราคาตันละ 12,000 บาท ถ้าหากเป็นข้าวสีพวกไรซ์เบอร์รี่ ข้าวมะลิแดง กลุ่มจะซื้อในราคาตันละ 18,000 บาท เกษตรบางรายก็แปรรูปข้าวแล้วขายเอง สำหรับตลาดข้าวอินทรีย์นั้น มีอยู่สองรูปแบบ

แบบแรกเป็นการขายตรงให้กับผู้บริโภค ผ่านโครงการผูกปิ่นโต ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 19 คน ตลาดแบบนี้มีลูกค้าแน่นนอนและลูกค้าจะจ่ายเงินค่าข้าวล่วงหน้า เป็นรายปี โดยส่งให้เดือนละ 1 ครั้ง ปัจจุบันกลุ่มส่งข้าวให้ลูกค้าเดือนละ 141 กิโลกรัม โดยข้าวสารขาวขายได้ในราคา 40 บาท ต่อกิโลกรัม ข้าวกล้องราคา 70 บาท ต่อกิโลกรัม มีการขายตรงแบบผู้ซื้อมาซื้อที่กลุ่มเอง ประมาณเดือนละไม่ต่ำกว่า 100 กิโลกรัม

แบบที่สอง คือการขายโดยการไปออกร้านขายสินค้าตามการเชิญของหน่วยงานต่างๆ เช่น ตลาดหน้าอำเภออุ้มทอง ตลาดนัดหน้ากลุ่มทุ่งทองยั่งยืน ตลาดนัดรูกการเดินที่ซอยทองหล่อ ตลาดในงานสัมมนาต่างๆ ของเครือข่ายเกษตรทางเลือก สินค้าที่นำไปขายทั้งข้าวสาร ผักและผลไม้ ซึ่งเป็นผลผลิตจากสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้ชื่อกลุ่มว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

นอกจากนี้กลุ่มยังส่งเสริมให้สมาชิกลดต้นทุนการผลิตการเกษตร เช่น การทำนาลดต้นทุน เนื่องจากราคาข้าวถูกลงเหลือเพียงตันละ 6,000 - 7,000 บาท หากไม่ลดต้นทุนการผลิตชาวนาจะอยู่ไม่ได้

ต้นทุนการผลิตข้าวของชาวนา

ต้นทุนการผลิตข้าวของชาวนาทั่วไป มีรายละเอียดค่าใช้จ่ายคือ

1.ค่าเมล็ดพันธุ์	600	บาท
2. ค่าเตรียมดิน	650	บาท
3.ค่าปุ๋ยเคมี	750	บาท
4.ค่าสารเคมี	650	บาท
5.ค่าสารกำจัดหญ้า	150	บาท
6.ค่าจ้างแรงงาน	500	บาท

7.ค่ารถเกี่ยว	600	บาท
8.ค่าน้ำมัน	400	บาท
รวมต้นทุนการผลิตข้าว	4,300	บาท

ถ้าหากฤดูการผลิตไหนมีโรคแมลงระบาด ต้นทุนของสารเคมีกำจัดแมลงจะเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งค่าแรงงานในการจ้างคนฉีด เพิ่มขึ้นอีกประมาณไร่ละ 1,000 -2,000 บาท เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวได้ไม่มาก ชาวนาหลายคนถึงกับขาดทุน ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้ชาวนาอยู่ในวงเวียนของการเป็นหนี้ไม่มีที่สิ้นสุด กลุ่มส่งเสริมเกษตรกรอุทงฯ จึงเน้นให้สมาชิกลดต้นทุนการทำนาเป็นอันดับแรก

ตารางเปรียบเทียบต้นทุนการทำนาสามแบบ

ค่าใช้จ่าย	อยู่ในช่วงปรับตัวเข้าสู่อินทรีย์	แบบอินทรีย์ผสมเคมี	แบบเคมี
1.ค่าเมล็ดพันธุ์	331	625	750
2.เตรียมดิน	437	480	600
3.ค่าปุ๋ย	368	550	750
4.ค่าสารกำจัดศัตรูพืช	188	220	320
5.ค่าสารกำจัดหญ้า	32	225	250
6.ค่าจ้างแรงงาน	-	168	300
7.ค่ารถเกี่ยว	600	600	600
8.ค่าน้ำมัน	200	250	300
รวมต้นทุนการผลิต	2,156	3,143	3,870
ต้นทุนที่ต่าง		987	1,714

“ชาวนาบางคนยังลังเล ที่จะเลือกผลิตข้าวแบบอินทรีย์ เพราะมีความคิดว่า เกรงว่าผลผลิตข้าวที่ได้จะไม่มากพอ แต่สำหรับชาวนาที่ทำข้าวแบบอินทรีย์นั้น กลับมีความคิดว่าแม้ผลผลิตข้าวแบบอินทรีย์จะสูงสู้การผลิตข้าวแบบเคมีไม่ได้ แต่เมื่อคิดคำนวณต้นทุนการผลิตที่น้อยกว่า และข้าวที่ขายได้มีราคาสูงกว่าเพราะเป็นข้าวอินทรีย์ เมื่อคำนวณละเอียดแล้วได้กำไร

มากกว่า ดังตารางด้านล่างที่เปรียบเทียบรายได้สุทธิจากการขายข้าว 1 ไร่ ของการผลิตข้าวทั้งสามแบบ”

**ตารางเปรียบเทียบรายได้สุทธิจากการขายข้าว 1 ไร่
ในระบบแบบอินทรีย์ แบบเคมี และแบบอินทรีย์ผสมเคมี**

รายละเอียด	การผลิตข้าวแบบอินทรีย์	แบบอินทรีย์ผสมเคมี	แบบเคมี
1. ต้นทุนการผลิต	2,156 บาท	3,143 บาท	3,870 บาท
2. ผลผลิตต่อไร่	700 กิโลกรัม	900 กิโลกรัม	1000 กิโลกรัม
3. ราคา/กิโลกรัม	25 บาท	7 บาท	7 บาท
4. รายได้ต่อไร่	17,500 บาท	6,300 บาท	7,000 บาท
5. กำไรสุทธิ	15,344 บาท	3,157 บาท	3,130 บาท
6. แบบอินทรีย์ได้มากกว่าอีก 2 แบบ		12,187 บาท	12,214 บาท

หมายเหตุ: ข้าวอินทรีย์ไม่ได้ขายให้กับโรงสีทั่วไป แต่นำมาแปรรูปเป็นข้าวสารขาย ทั้งในรูปข้าวขัดขาวและข้าวกล้อง ซึ่งจำหน่ายได้ราคาประมาณ 50 บาท ถ้าหากคิดราคาข้าวเปลือกอยู่ที่ กิโลกรัมละ 25 บาท

ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม

การเข้ามารวมกลุ่มกันสมาชิกกลุ่มส่งเสริมฯ ในช่วงแรกนั้น ส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อช่วยเหลือเรื่องปัญหาหนี้สิน แต่สมาชิกส่วนหนึ่งเมื่อถูกซื้อหนี้ไปแล้ว จะไม่เข้ามารวมประชุมกลุ่มสมาชิกบางรายเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม แม้ไม่ได้มีปัญหานี้สิน แต่ต้องการมาหาแหล่งเงินกู้ที่ดอกเบี้ยต่ำ ถึงแม้ว่าปัจจุบันกลุ่มฯ จะไม่ได้เข้าไปขับเคลื่อนร่วมกับสภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย (สค.ปท.) เช่นในอดีตแล้ว แต่เนื่องจากกลุ่มเห็นว่าการพึ่งพาตนเองและการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญ จะช่วยให้เกษตรกรที่ได้รับการซื้อหนี้แล้ว มีรายได้ที่เพียงพอเพื่อนำไปชำระหนี้ให้กับกองทุนฟื้นฟูฯ กลุ่มจึงยังคงทำงานต่อไป วางเป้าหมายทั้งในด้านการช่วยเหลือสมาชิกในด้านการแก้ไขปัญหาหนี้สิน และการฟื้นฟูเศรษฐกิจของสมาชิก

เป้าหมายกลุ่มในอนาคต

กลุ่มสามารถช่วยเหลือสมาชิกที่มีหนี้สินและกำลังจะสูญเสียที่ดินได้ระดับหนึ่ง ทำให้สมาชิกรักษาที่ดินทำกินไว้ได้ และมีแนวทาง ทิศทางที่ให้สมาชิกพึ่งตนเองได้ โดยเน้นหลักการ

ลดต้นทุนในการทำการเกษตร ลด ละเลิก การใช้สารเคมี จนถึงการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต เป้าหมายในอนาคตคือสมาชิกทุกคนที่เป็นหนี้สามารถชำระหนี้คืนได้หมด และสำหรับสมาชิกที่ไม่ได้เป็นหนี้ ก็สามารถมีรายได้เพิ่ม พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

ในอนาคตกลุ่มวางแผนที่จะขยายสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ให้มากขึ้น ขยายตลาดสำหรับกลุ่มผู้บริโภคสินค้าอินทรีย์ ดำเนินการขอมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ขยายตลาดได้ เนื่องจากปัจจุบันลูกค้าสินค้าอินทรีย์ส่วนใหญ่ต้องการใบรับรองมาตรฐาน กลุ่มมีเป้าหมายที่ต้องการทำให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตและเศรษฐกิจอยู่ได้อย่างมีความภาคภูมิใจ สมาชิกเองก็ต้องหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อจะได้นำมาพัฒนาศักยภาพตัวเองและกลุ่ม

บทเรียนปัจจัยที่จะทำให้กลุ่มสำเร็จหรือล้มเหลว

กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสมาชิกที่ต้องสามัคคีกัน ความซื่อสัตย์และมีคุณธรรมของสมาชิก ความมั่นคงของตลาดรับซื้อผลผลิตซึ่งเป็นแหล่งรายได้ของสมาชิก รวมถึงการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตของสมาชิก คุณภาพของผลผลิตที่ดีอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มมีหลักการง่ายๆ ที่ใช้ในการทำงานร่วมกันคือ

- 1.หลักของผู้นำและสมาชิกต้องคิดร่วมกัน
- 2.สมาชิกและผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ และพูดคุยกันในที่ประชุมโดยเหตุและผล
- 3.สมาชิกต้องมีการหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม
- 4.เมื่อมีปัญหาต้องร่วมกันแก้ไข
- 5.คณะกรรมการต้องลงไปเยี่ยมพื้นที่ และให้กำลังใจสมาชิกที่บ้านสมาชิก หากมีปัญหา

จะได้ช่วยแก้ไขทันเวลาที่

กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร

ครอบครัวนางสุริยา แก้วสระแสน

ครอบครัวป้ายาหรือนางสุริยา ตั้งอยู่ที่บ้านหนองตาสาม บ้านเลขที่ 123 ม. 7 ตำบลคูทอง อำเภอคูทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นครอบครัวเกษตรกร ปัจจุบันมีสมาชิกในครอบครัว 3 คน ประกอบด้วย ป้ายา อายุ 65 ปี และลูกสาว 2 คน พี่เพเดิมของป้ายาเป็นคนจังหวัดบึงกาฬ พ่อแม่มีอาชีพทำนา แต่งงานแล้วจึงย้ายมาอยู่ที่สุพรรณบุรีกับสามีตั้งแต่อายุ 18 ปี ย้ายมาอยู่ที่สุพรรณบุรีได้ 46 ปีแล้ว มีลูกทั้งหมด 3 คน ผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 2 คน ลูกชายและสามีเสียชีวิตไปแล้ว มีแรงงานในแปลงเกษตร 3 คน คือป้ายา และลูกสาวทั้งสอง ป้ายาเป็นคนหลัก

ในการไปร่วมประชุมกับกลุ่มและหาความรู้จากภายนอก ส่วนลูกสาวทั้งสองคนเป็นแรงงานหลักในการทำสวน เนื่องจากลูกสาวคนเล็กของบ้านอายุสุขภาพไม่แข็งแรง มีเนื้องอกในสมอง บางครั้งจะมีอาการชัก พี่สาวคนโตจึงต้องคอยดูแล ทั้งสองคนยังไม่ได้แต่งงาน

ครอบครัวบ้านนี้มีที่ดินเป็นของตัวเองจำนวน 3 แปลง แปลงที่ 1 มีพื้นที่จำนวน 1 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัยและปลูกผัก ผลไม้ สมุนไพรรอบบ้าน เดิมทีแปลงนี้เคยมีพื้นที่ 1.5 ไร่ แต่ได้แบ่งขายไปรักษาลูกสาวที่ป่วย แปลงที่ 2 เป็นที่นา มีพื้นที่จำนวน 3 ไร่ เป็นที่นา อยู่ในเขตชลประทาน แปลงที่ 3 มีพื้นที่ 4 ไร่ เป็นเขตที่ดอน ไม่มีชลประทาน บ้ายาให้คนอื่นเช่าทำไร่มันสำปะหลัง ได้ค่าเช่าไร่ละ 500 บาทต่อปี

ใกล้บ้านบ้ายา มีที่ดินของคนอื่นที่ยกให้ปลูกผักจำนวน 2 ไร่ เจ้าของเป็นคุณหมอลำทำงานที่โรงพยาบาลอุ้มทอง ให้ปลูกผักฟรี แต่ไม่ให้ใช้สารเคมี ก่อนหน้านี้นี้เคยมีคนอื่นทำอยู่ก่อน แต่เขาใช้สารเคมี เวลาเขาฉีดพ่นสารเคมี ชาวบ้านที่อยู่รอบๆ เหม็นสารเคมีที่ฉีด คุณหมอลำเจ้าของที่ดินเลยให้เลิกทำ และให้บ้ายาและลูกสาวทำแทนเพราะเห็นว่าทำเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมี

รายรับและรายจ่ายของครอบครัว

รายจ่ายประจำในครอบครัวบ้านมีค่าไฟฟ้า เดือนละประมาณ 400 บาท รวมทั้งปีราว 5,000 บาท ไฟฟ้าที่ใช้ในบ้านและใช้สำหรับเครื่องสูบน้ำในการรดพืชผักที่ปลูก มีค่าใช้จ่ายช่วยงานในหมู่บ้าน ประเภท งานแต่งงาน งานบวช และงานศพ ปีหนึ่งราว 5,000 บาท ค่าศพกลุ่มแม่บ้านปีละ 200 บาท ค่างานศพกองทุนในหมู่บ้าน ศพละ 100 บาท ซึ่งไม่แน่นอน รวมทั้งค่าเดินทาง ค่าอาหาร เวลาพาลูกสาวคนเล็กไปโรงพยาบาลปีละประมาณ 5,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารไม่ค่อยมีเพราะในสวน มีผักหลายชนิดให้กิน อย่างมากก็ซื้อแค่นี้สัตว์และไข่ เครื่องปรุงชนิดน้อย เดือนละไม่ถึง 2,000 บาท หรือปีละประมาณ 24,000 บาท

ส่วนรายได้นั้น ได้จากการทำนาและการปลูกผักเป็นหลัก เป็นรายได้จากการทำเกษตรแบบอินทรีย์ ที่เริ่มทำเต็มพื้นที่ทั้งนาข้าวและแปลงผัก ในปี 2557 ลูกสาวคนโตมีรายได้จากการรับจ้างเย็บธงบ้าง ใช้เวลาว่างที่ไม่ได้ลงแปลงผัก แต่มีรายได้ไม่มาก แค่อพยวค่ากับข้าว เดือนละประมาณ 1,000 - 1,500 บาท

รายได้หลักจากการทำนา 3 ไร่ ที่ทำนาแบบอินทรีย์ ปลูกข้าวปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรกปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วได้ข้าวประมาณ 1.5 ตัน สีเป็นข้าวสารข้าวกล้องขายให้คนแถวบ้าน ขายกิโลกรัมละ 70 บาท รวมแล้วขายได้เงินมา 73,500 บาท ครั้งที่สองปลูกข้าวหอมสุพรรณ ได้ข้าวประมาณ 1,800 กิโลกรัม ขายเป็นข้าวเปลือกให้กลุ่มในราคาตันละ 12,500 บาท ได้เงิน 22,500 บาท รวมรายได้จากการทำนาใน 1 ปี ได้เงินทั้งสิ้น 96,000 บาท

ต้นทุนในการทำนาทั้งปี อยู่ที่ประมาณ 10,000 บาท หักต้นทุนแล้ว จึงเหลือกำไรสุทธิจากการทำนา ปีละ 86,000 บาท ในพื้นที่ 3 ไร่

รายได้รองลงมาได้จากการขายผักที่ปลูกไว้รอบบ้าน จากเดิมที่ปลูกเฉพาะที่ตัวเอง 1 ไร่ บางวันก็ได้มาก บางวันได้น้อย ผักที่ขายมีทั้งคนในชุมชนมาซื้อ และขายให้กลุ่มนำไปขายเวลา กลุ่มไปออกร้านตามงานขายสินค้าต่างๆ มีรายได้ประมาณเดือนละ 4,000 บาท หรือประมาณปีละ 48,000 บาท ปัจจุบันปลูกผักเพิ่มอีก 2 ไร่ ในที่ดินแปลงของคุณหมอ รายได้ก็เพิ่มขึ้นแต่ยังไม่มาก เพราะอากาศร้อน ผักเลยไม่ค่อยโต ช่วงนี้มีรายได้จากผักประมาณ เดือนละ 5,000-6,000 บาท ต้นทุนในการทำผัก มีค่าเมล็ดพันธุ์ พวกผักจีน เช่น ผักกาดหอม กวางตุ้ง คื่นช่าย ผักกาดขาว รวมทั้งปีประมาณ 1,000 บาท ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงไม่ใช้ ใช้น้ำหมักและสมุนไพรทำเอง ผักกินลูก เช่น บวบ ถั่วฝักยาว ข้าวโพด พริก มะเขือ ฯลฯ พวกนี้จะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เอง ในส่วนของแปลงผักที่มีไม้ยืนต้นพวกมะม่วง จะปลูกผักไม่ได้เพราะไม่มีแสงแดด ก็จะปลูกพืชพวกสมุนไพรเอาไว้ เช่น ขมิ้น ไพล ว่านชักมดลูก ซึ่งจะมีคนมาขอซื้อที่บ้าน ปีหนึ่งพอมีรายได้บ้างแต่ไม่มากประมาณ 4,000 บาท มีคนแนะนำให้เพิ่มมูลค่าให้พืชสมุนไพรที่ปลูกโดยนำมาทำลูกประคบ จะได้มีรายได้เพิ่ม เพราะลูกสาวเย็บผ้าได้ หากคิดรายได้ทั้งปีจากทั้งหมดนี้ จะได้ประมาณ 150,000 บาท

หนี้สินและมูลเหตุของการเป็นหนี้

บ้ายาเริ่มเป็นหนี้ก้อนแรก เมื่อ 20 ปีที่แล้ว ราว ปี พ.ศ. 2535 เนื่องจากลูกชายประสบอุบัติเหตุถูกรถชน ต้องไปยืมเงินคนอื่นมาเป็นค่ารักษาพยาบาลลูกชาย แต่ลูกชายก็เสียชีวิต ในปีถัดมาสามีของบ้ายาก็มาประสบอุบัติเหตุ ทำให้ไม่สามารถใช้หนี้เงินที่ยืมมาได้ และต้องหายืมเงินมาเพิ่มเพื่อมารักษาสามีที่ป่วย บ้ายาคิดแล้วว่าคงไม่มีทางใช้หนี้เขาได้จึงตัดสินใจขายที่ไร่ไปจำนวน 4 ไร่ ในราคา 120,000 บาท แต่สุดท้ายสามีก็มาตายจากบ้ายาไปอีกคน ในช่วงนั้นบ้ายาทำนาแบบเคมี จึงต้องจ้างเขาทุกอย่าง ในช่วงข้าวราคาตันละหมื่นกว่าบาท หักต้นทุนแล้วก็พออยู่ได้ แต่ก็เหลือไม่มาก ได้อย่างมากก็ไร่ละ 5,000 - 6,000 บาท ต่อมาเมื่อสามปีที่แล้วลูกสาวคนเล็กมาป่วยเป็นเนื้องอกในสมอง ต้องหาเงินมารักษาลูกสาว บ้ายาจึงตัดสินใจ แบ่งที่ดินขายอีกจำนวน 1 งาน ในราคา 250,000 บาท เพื่อนำมารักษาลูก และปัจจุบันลูกสาวคนเล็กของบ้ายาก็ยังต้องเข้าไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลในกรุงเทพเป็นระยะ

ปัจจุบันบ้ายามีหนี้สินที่กู้จาก ธ.ก.ส. เมื่อปี 2557 จำนวน 60,000 บาท และกู้เงินจากกลุ่มกองทุนฟื้นฟู จำนวน 20,000 บาท เหตุผลของการเป็นหนี้ครั้งนี้เพื่อ นำมาปรับสวนและที่นาเพื่อทำเกษตรอินทรีย์ ส่วนหนึ่งนำมาปรับปรุงสวนผัก โดยขุดคุ้ยน้ำจากคลองให้ไหลเข้ามาในสวนเพื่อใช้น้ำรดผัก และเงินอีกส่วนหนึ่งนำไปทำถนนเข้าแปลงนา เนื่องจากที่นาเป็นที่ตาบอด ไม่มีทางเข้า บ้ายาจึงตัดสินใจแลกที่นาจำนวน 1 งานกับญาติ ที่มีการทำทางเข้า ที่ติดถนนมีพื้นที่ไม่มาก แต่ก็ต้องยอมเพื่อจะได้มีทางเข้าแปลงนา บ้ายาคิดว่าทำทุกอย่างไว้ให้ลูก วันข้างหน้าลูกๆ จะได้ไม่ลำบาก

แนวทางแก้ปัญหานี้สินของครอบครัว

การแก้ปัญหานี้สินครั้งแรก บ้ายาตัดสินใจขายที่ดิน เนื่องจากพิจารณาแล้วไม่สามารถที่จะหาเงินมาใช้หนี้ได้อย่างแน่นอน การที่มีคนป่วยที่ต้องดูแลทำให้ไม่มีเวลาทำงานในนาและในสวนรวมทั้งไม่มีกำลังใจด้วย หนี้สินก้อนปัจจุบันที่ยืมมา นำมาใช้ในการปรับพื้นที่ ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ลดต้นทุนและพึ่งตนเองได้ เพราะการทำเกษตรเคมีที่เคยทำ มีต้นทุนสูงและราคาผลผลิตก็ต่ำ การทำนาแบบอินทรีย์มีต้นทุนต่ำ สามารถใช้แรงงานในครอบครัวทำเองได้ ราคาผลผลิตก็ดี ช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน และได้ทานอาหารที่สดสะอาด ไม่มีสารเคมีตกค้าง ร่างกายจะได้ไม่เจ็บป่วย

จากประสบการณ์ที่เคยทำนาและปลูกผักแบบเคมี บ้ายาจึงสรุปแล้วว่า สุดท้ายไม่มีเงินเหลือ เพราะต้องจ่ายเงินจ้างเขา ต้องซื้อปุ๋ย ซื้อสารเคมี ทำเองไม่ได้ และเป็นการผลิตที่เป็น

อันตรายต่อสุขภาพ จึงตัดสินใจพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด ลดการจ้างแรงงาน ทำกันเองสามคนแม่ ลูก ลดรายจ่ายในครอบครัวด้านอาหาร ลดต้นทุนในการทำนาและปลูกข้าว ปลูกผักกินเอง แจก และขาย ผักหลากหลายชนิดให้กับเพื่อนบ้าน

บ้ายาได้เปรียบเทียบการทำนาแบบเดิมที่เคยใช้สารเคมี และต้องจ้างคนนอกทำทุกอย่าง ค่าปุ๋ยเคมีสูง ค่ายาฆ่าแมลงก็สูง ข้าวที่ทำมาก็ต้องขายหมดเพราะมันแข็งกินไม่ได้ ขายข้าวเปลือกได้กิโลกรัมละ 8 บาท แต่ไปซื้อข้าวสารกิน กิโลกรัมละ 40 บาท ทำนาเสร็จ ขายข้าวได้เงินเป็นก้อนแต่หักรายจ่ายแล้วไม่เหลือเงินเลย จึงหันมาทำแบบอินทรีย์ อย่างน้อยครอบครัวก็ยังมีข้าวเอาไว้กินไม่ต้องซื้อ และสีข้าวขายเองก็ได้เงินมากกว่า แม้จะไม่ได้เงินเป็นก้อน แต่มีรายได้เกือบทุกวัน

เปรียบเทียบต้นทุนการทำนาแบบเคมีกับการทำนาแบบอินทรีย์ในพื้นที่ 3 ไร่

ต้นทุนการทำนาแบบเคมี	ต้นทุนการทำนาแบบอินทรีย์
1.ค่าแรงงานเตรียมดิน 1,500	1.ค่าแรงงานเตรียมดิน 1,500
2.ค่าเมล็ดพันธุ์ 1,500	2.ค่าเมล็ดพันธุ์ 600
3.ค่าจ้างหว่าน 150	3.ค่าดำนา ทำเอง 0
4.ค่าสารเคมีคุมและฆ่าหญ้า 1,000	4.ค่าสารเคมีคุมและฆ่าหญ้า ไม่มี 0
5.ค่าจ้างฉีดสารเคมี 500	5.ค่าจ้างฉีดสารเคมี ไม่มี 0
6.ค่าปุ๋ยเคมี 3,000	6.ค่าปุ๋ยเคมี น้ำหมักทำเอง 100
7.ค่าจ้างหว่านปุ๋ย 600	7.ค่าจ้างหว่าน ทำเอง 0
8.ค่าสารเคมีกำจัดแมลง 1,500	8.ค่าสารเคมีกำจัดแมลง ใช้สมุนไพร 0
9.ค่าจ้างฉีด สารเคมี 600	9.ค่าจ้างฉีด สมุนไพร ฉีดเอง 0
10.ค่าจ้างเกี่ยวและรถขนข้าว 2,000	10.ค่าจ้างเกี่ยวและรถขนข้าว 2,00
รวมต้นทุนการผลิต 12,350 บาท	รวมต้นทุนการผลิต 4,200 บาท

เปรียบเทียบรายได้จากการทำนาเคมีและนาอินทรีย์

รายได้จากการทำนาเคมี	รายได้จากการทำนาอินทรีย์
1. ได้ผลผลิต 3,000 กก.	1. ได้ผลผลิต 1,500 กก.
2. ราคาขาย 8 บาทต่อกก.	2. ราคาขาย ข้าวกล้อง 1,050 กก. x 70 บาท
3. ได้เงิน 24,000 บาท	3. ได้เงิน 73,000 บาท
4. หักต้นทุน 12,350 บาท	4. หักต้นทุน 4,200 บาท
5. ได้กำไรสุทธิ 11,650 บาท	5. ได้กำไรสุทธิ 69,300 บาท
6. กำไรต่อไร่ 3,883 บาท	6. กำไรต่อไร่ 23,100 บาท
7. ผลตอบแทนต่อวัน 120 วัน ๆ ละ 32.36 บาท	7. ผลตอบแทนต่อวัน 120 วัน ๆ ละ 192.5 บาท

ป้ายาบอกว่า "การทำนาแบบอินทรีย์ เราทำเองได้ ที่นาเรามีน้อย สามารถปักดำกันเอง สามคนแม่ลูก หญ้าขึ้นบ้างเราก็ลงไปถอนกันเอง ดูแลโดยไม่ต้องเสียค่าจ้าง ไม่เหมือนการทำแบบเดิมที่ใช้สารเคมี เราว่ามันอันตรายเราจึงต้องจ้างคนอื่นทำทุกอย่าง ต้นทุนก็เลยสูง ทำนาแบบอินทรีย์ไม่มีสารเคมีเราเองทำไปเรื่อย ๆ สบายใจ แรก ๆ เราเอาข้าวไปแจกเขากินก่อน เขาว่าข้าวเราอร่อยไม่มีสารเคมี เขาจึงพากันมาซื้อเราทีหลัง"

"การทำนาแบบเดิมที่ใช้สารเคมี บางครั้งได้กำไรน้อยมาก แทบขาดทุน ถ้าได้ข้าวน้อย ก็จะไม่เหลืออะไรเลย ขายแล้วได้เงินก้อนใหญ่ แต่ไม่เหลือเงิน การทำนาแบบอินทรีย์ผลผลิตอาจได้ไม่มากเท่าเคมี แต่ต้นทุนไม่มาก แม้ขายเป็นข้าวเปลือกให้กลุ่ม ก็ยังได้กำไรมากกว่าทำแบบเคมี"

"รายได้จากการขายข้าว ต้องใช้เวลารอถึง 4 เดือน รายได้จากผัก สามารถขายได้ทุกวัน วันละเล็กน้อย เรามีกินไม่ต้องซื้อ แรกๆ ที่ปลูกเก็บมาก็นำไปแจกเพื่อนบ้าน พอเขากินผักเราอร่อยไม่มีสารเคมี ไม่เหมือนผักในตลาด เขาก็มาซื้อเราที่บ้าน เวลากลุ่มจะไปออกร้านขายสินค้า"

ก็จะมารับผักป่าไปขาย ก็จะมีรายได้เยอะหน่อยโดยประมาณมีรายเดือนละ 5,000 บาท แค่นี้เราก็อยู่ได้”

อุปสรรคและปัญหาของครอบครัว

การทำนาแบบอินทรีย์ แปลงนาของบ้ายายังไม่สม่ำเสมอ จึงมีปัญหาเรื่องการควบคุมน้ำที่ยังไม่ดีพอ น้ำขังไม่ค่อยอยู่ จึงทำให้นาที่ดอนมีหญ้าขึ้น ช่วงนี้บ้ายาแก้ไขด้วยการช่วยกันถอนหญ้าออกจากนา ซึ่งถ้าหากบ้ายามีเงินทุน ก็จะปรับพื้นที่นาให้เสมอกันทั้งแปลง และสามารถเก็บน้ำอยู่ ส่วนแปลงสวนผัก เนื่องจากร่องน้ำที่ขุดให้น้ำไหลเข้ามาในสวนนั้น ค่อนข้างตื้น จึงทำให้น้ำไหลเข้ามาไม่สะดวก ถ้าหากมีทุน ก็จะขุดร่องน้ำให้ลึกและขุดบ่อยๆ ไว้เก็บน้ำ

การปลูกผักชนิดเดียวพบว่ามีแมลงรบกวนเยอะ โดยเฉพาะพวกผักจีน บ้ายาแก้ไขโดยการปลูกผักหลากหลายชนิด ลดความเสียหายจากการทำลายของแมลงและยังมีผักกินไม่ซ้ำกัน พืช ผักที่ปลูกในแปลงได้แก่ ผักปลัง ผักโขม ผักเสี้ยน ผักกาดหอม ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง คะน้า ผักกาดขาว พริก มะเขือ บวบ ถั่วฝักยาว ชะพลู ตำลึง อัญชัน กระถกรก พักข้าว ข่า ตะไคร้ กระชาย กัลฉ่าย ข้าวโพดข้าวเหนียว ข้าวโพดม่วงดักหงาย หอมแบ่ง และมะละกอ

เมื่อก่อนเวลาบ้ายามีปัญหาไม่รู้จะไปขอคำปรึกษาใคร ปัจจุบันหลังจากเข้ากลุ่ม จึงทำให้มีเพื่อนให้คำปรึกษา และได้ไปอบรมหาความรู้เพิ่มเติม และนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในการทำนาและทำสวน ทุกครั้งที่มีการดูงานและอบรม บ้ายาจึงจะเข้าร่วมไม่เคยขาด

เป้าหมายในอนาคต

ความสำเร็จของป้ายา คือการพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องใช้เงินมาก หลายอย่างที่เคยจ้างก็ทำได้เอง ผลผลิตไม่ว่าจะเป็นข้าวหรือผัก ก็มีคนต้องการเพราะเห็นว่าไม่มีสารเคมี รวมทั้งครอบครัวป้ายามีอาหารที่ปลอดภัย การเข้ากลุ่มทำให้มีเพื่อนที่มีแนวคิดเดียวกัน ป้ายาจึงตัดสินใจแล้วว่า จะทำเป็นอินทรีย์ไปเรื่อย ๆ ด้วยต้นทุนที่น้อย ไม่นานคงสามารถใช้หนี้ที่กู้มาได้

ส่วนปัจจัยที่ทำให้มาถึงวันนี้ ป้ายากล่าวว่า คนในครอบครัวเป็นกำลังใจสำคัญ ตนเองทำเพื่อลูกสองคน หากวันหนึ่งไม่มีป้ายาอยู่ ลูกสองคนจะยังสามารถดูแลกันได้ ความรู้ของการทำเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมี ที่เรียนรู้อาสา สามารถเอามาใช้ได้จริง รวมทั้งมีกลุ่มที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ

"ขณะนี้ที่เป็นห่วงอย่างเดียวคือสุขภาพของลูกสาวคนเล็ก ก้อนเนื้องอกในสมองยังอยู่ บางครั้งถ้าหากเขาเครียดจะมีอาการชัก ถ้าหากเขาเจ็บป่วยขึ้นมากก็ต้องมาดูแลรักษากัน ก็จะทำให้งานในนาและสวนหยุดลงไป"

ในท้ายที่สุด ป้ายาสรุปว่า *"การทำเกษตรแบบอินทรีย์นี้ มันเหมาะกับครอบครัวที่มีที่ดินไม่มาก มีแรงงานช่วยกันทำ ต้องมีความเชื่อและมั่นใจว่าไม่มีสารเคมี ปลูกผักก็ได้กิน ต้องหาความรู้ที่จะนำสมุนไพรและวิธีอื่นมาใช้แทนสารเคมี เป้าหมายต้องทำเพื่อกินในครอบครัวก่อน แรก ๆ ที่ปลูกผักมากก็นำไปแจกจ่ายให้เพื่อนบ้านกินไม่ต้องขายแพง เพื่อนบ้านสามารถซื้อเราได้"*

กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร

ครอบครัวนางทวิ แก้วสระแสน

นางทวิ แก้วสระแสน หรือพี่ปิ่น เป็นคนพื้นที่อำเภออุทุมพรพิสัย โดยกำเนิด ปัจจุบันอายุ 47 ปี เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่บ้านดงเย็น หมู่ 10 ตำบลอุทุมพร อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย ยายที่อายุมากแล้ว ตอนนี้อายุ 84 ปี น้าอายุ 65 ปี ช่วยงานในบ้านได้ ลูกสาวคนเล็กที่กำลังเรียนอยู่ ปวช. ปีที่ 3 ที่โรงเรียนในอำเภออุทุมพรไปกลับทุกวัน ช่วยงานบ้านทั่วไป และสามีพี่ปิ่น ซึ่งเป็นแรงหลักในครอบครัว เมื่อก่อนสามีพี่ปิ่นไปทำงานเป็นช่างเชื่อมที่จังหวัดปราจีนบุรี พี่งย้ายกลับมาอยู่บ้านเมื่อสามปีที่

แล้ว ส่วนคนสุดท้ายคือพี่ปิ่น เมื่อก่อนพี่ปิ่นก็ไปทำงานกับสามี แต่ตัดสินใจย้ายกลับมาอยู่บ้าน เนื่องจากพ่อเสียชีวิต จึงต้องกลับมาดูแลแม่

อาชีพหลักและรายได้ของครอบครัว

พ่อแม่พี่ปิ่นเป็นเกษตรกรมีอาชีพทำนา เดิมมีพื้นที่ทำนา 8 ไร่ ปีนี้ซื้อเพิ่มกับพี่สาวอีก 8 ไร่ ในช่วงแรกทำนาแบบชาวนาทั่วไป เริ่มหันมาทำนาแบบปลอดสารเคมีเมื่อปี พ.ศ. 2555 ช่วงที่ทำครั้งแรก นา 8 ไร่ได้ข้าวเพียงสองตันกว่า ข้าวที่ได้มา เอามาสีแฉกและขายหมด ที่ได้ข้าวน้อย เพราะยังขาดความรู้ที่จะนำสารตัวอื่นมาทดแทนสารเคมี พอช่วงต่อมาผลผลิตจึงดีขึ้น แม่ไม่สูงเท่าชาวนาทั่วไปที่ใช้เคมีก็ตาม แต่ต้นทุนถูกกว่ามาก

การปลูกข้าวแล้วแปรรูปสีเป็นข้าวสารขายเอง ราคาที่ได้ก็ดีกว่าการขายแบบข้าวเปลือก สมัยนี้มีคนรักสุขภาพกันมาก ข้าวปลอดสารเคมีจึงมีคนต้องการ ชนิดข้าวที่ผู้บริโภคก็มีความหลากหลาย ที่บ้านพี่ปิ่นจึงเลือกปลูกข้าวหลายสายพันธุ์ และมีสวนผักหลังบ้านพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ ปลูกผักชะอม ผักหวานป่า พริก มะเขือ มะเขือพวง ซึ่งเพิ่งปลูกได้ยังไม่ถึงปี ผลผลิตอยู่ในระดับแค่พอกินในครอบครัว เหลือขายเล็กน้อย

รายได้ของครอบครัวต่อปี จากการทำนา 8 ไร่ ปลูกข้าว 2 สายพันธุ์ในรอบแรก แบ่งแปลงนาออกเป็น 2 แปลง แปลงละ 4 ไร่ แปลงแรกปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ได้ผลผลิต 2,000 กิโลกรัม เป็นข้าวกล้องขายได้ในราคา กิโลกรัมละ 60 บาท ได้เงิน 84,000 บาท ส่วนอีก 4 ไร่ ปลูกข้าวหอมปทุม ได้ข้าวเปลือก 2,800 กิโลกรัม พอสีเป็นข้าวสาร ขายได้ กิโลกรัมละ 50 บาท ได้เงิน ประมาณ 84,000 บาท

ในรอบที่ 2 ได้เปลี่ยนพันธุ์ข้าวเป็น ข้าวหอมสุพรรณ และข้าวสุพรรณ 43 ในพื้นที่นา 8 ไร่ ได้ข้าวประมาณ 5,500 กิโลกรัม สีเป็นข้าวสารขายได้ กิโลกรัมละ 36 บาท ได้เงินประมาณ 1200,000 บาท และบางส่วนขายเป็นพันธุ์ข้าวสำหรับปลูก กิโลกรัมละ 20 บาท โดยรวมรายได้จากการทำนา รอบ 2 มีประมาณ 150,000 บาท รวมรายได้ทั้งปีจากการทำนา 8 ไร่ ได้เงิน 318,000 บาท เมื่อหักต้นทุนทั้งปี ประมาณ 50,000 บาท จึงเหลือกำไรสุทธิประมาณ 268,000 บาท

ข้าวของฟี่ปันที่สีเป็นข้าวสารแล้วจะมีคนมาซื้อที่บ้าน รวมทั้งปลายข้าวและรำข้าว บ้าง ครั้งไปออกร้านขายข้าวตามคำเชิญของหน่วยงานรัฐ แต่ไม่บ่อยนัก บางงานก็ขายดี บางงานก็ขายไม่ดี

เนื่องจากสามีฟี่ปันมีความสามารถเป็นช่างเชื่อม ช่างวางก็จะรับงาน มีคนว่าจ้าง ก็มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 5,000 - 6,000 บาท ช่วงปี พ.ศ. 2557 สามีฟี่ปันได้ซื้อโรงสีข้าว มาไว้ที่บ้าน จึงไม่ได้ไปรับจ้าง แต่มีรายได้จากการรับจ้างสีข้าวแทน เดือนละประมาณ 8,000 บาท โดยรวมรายได้เสริมต่อปีประมาณ 90,000 บาท รวมรายได้ครอบครัวทั้งปีอยู่ที่ 358,000 บาท

ส่วนรายจ่ายในครอบครัว ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร เดือนละประมาณ 6,000 บาท ค่าใช้จ่ายนักเรียนไปโรงเรียน เดือนละ 3,000 บาท ค่าช่วยงานชุมชน งานบวช งานแต่งงาน ประมาณ ปีละ 1,500 บาท ค่าน้ำค่าไฟเดือนละประมาณ 1,000 บาท รวมรายจ่ายทั้งหมด ประมาณปีละ 115,500 บาท

หนี้สินและเหตุผลของการเป็นหนี้

หนี้ก้อนปัจจุบันของฟี่ปันเกิดจากการซื้อโรงสีข้าว เมื่อปลาย ปี 2557 เนื่องจากเห็นว่าการทำนาแล้วขายเป็นข้าวเปลือกให้แก่โรงสี ได้กำไรน้อยมาก แต่ถ้าเอามาสีขายเองในรูปข้าวสารจะได้กำไรมากกว่า อีกทั้งยังมีงานรับจ้างสีข้าว มีรายได้อีกทางหนึ่ง ค่าใช้จ่ายทำโรงสีทั้งหมดประมาณ 500,000 บาท โดยนำไปซื้อโรงสีข้าว 200,000 บาท และเป็นค่าสร้างอาคารโรงสี และที่เก็บข้าวเปลือกอีก 300,000 บาท เงินไม่พอจึงตัดสินใจไปกู้เงินจาก ธ.ก.ส. จำนวน 200,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 9.25 คาดว่าภายใน 5 ปี คงชำระหนี้หมด และมีหนี้กองทุนเงินล้านอีก 30,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 5 ปี รวมแล้วมีหนี้จำนวน 230,000 บาท

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน

แนวคิดของครอบครัวพี่ปิ่นคือ "เมื่อพ่อแม่เป็นชาวนา เราก็ต้องเป็นชาวนา แต่ต้องเป็นชาวนาแบบใหม่ แบบที่ทำแล้วไม่ขาดทุน พยายามลดต้นทุนให้ได้มากที่สุด ปลูกข้าวหลายชนิด เพื่อลดความเสี่ยง จากการระบาดของโรคและแมลง และทำให้ข้าวของเรามีราคาที่ดีกว่าขายให้กับโรงสี การสีข้าวขายเองมีรายได้ที่ดีกว่า ที่สำคัญเราก็ต้องช่วยกันประหยัดด้วย ทำสวนผักหลังบ้านช่วยลดรายจ่าย และจ่ายเท่าที่จำเป็นเท่านั้น วันข้างหน้า ก็จะมีรายได้จากผักที่ปลูกด้วย"

พี่ปิ่นเลือกที่จะทำนาแล้วแปรรูปขายเองมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึง ปี พ.ศ. 2556 จึงเริ่มปรับเปลี่ยนเป็นการทำนาแบบอินทรีย์ ช่วยให้ลดต้นทุนลงได้มาก และข้าวก็ขายได้ราคาดีกว่า ตอนเริ่มแรก ขายข้าวสารได้กิโลกรัมละ 20 บาท ขายดีมากเพราะราคาไม่แพง ตอนนั้นเป็นข้าวทั่วไป พอเป็นข้าวอินทรีย์ราคาขาย ก็ต้องปรับตามราคาตลาด เพราะการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ผลผลิตไม่สูงเหมือนข้าวเคมี แต่พอแปรรูปแล้วได้ราคาดีกว่า สุขภาพคนปลูกก็ดี กินข้าวตนเอง เมื่อก่อนต้องเอาข้าวไปจ้างโรงสีให้สี ต้องขนข้าวไปเสียเวลา เพราะแถวบ้านไม่มีโรงสี เลยตัดสินใจซื้อโรงสี เพื่อสะดวกกับการสีข้าวตัวเองและรับจ้างชาวนาคนอื่นที่อยากสีข้าวไว้กินเองด้วย

สำหรับการรับจ้างสีข้าว พี่ปิ่นคิดค่าสีข้าวกล้องและข้าวซ้อมมือ กิโลกรัมละ 3 บาท ส่วนข้าวขาวคิดค่าจ้างสีกิโลกรัมละ 2 บาท ที่คิดค่าจ้างสีข้าวกล้องแพงกว่าเพราะต้องสีหลายรอบ เพื่อให้ข้าวเปลือกหมด ข้าวที่สีเป็นข้าวสารจะได้ปลายข้าวและรำขายได้ โดยมีราคาขายคือปลายข้าวใหญ่กิโลกรัมละ 15 บาท ปลายข้าวเล็กกิโลกรัมละ 10 บาท รำละเอียดกิโลกรัมละ 15 บาท และรำรวมกิโลกรัมละ 7 บาท

ตารางเปรียบเทียบการขายข้าวกับโรงสี และการขายข้าวที่แปรรูปเอง

ราคาข้าวเปลือกขายที่โรงสี	ราคาข้าวสารแปรรูปขายเอง
ข้าวขาวทั่วไป ต้นละ 7,000 บาท	<ul style="list-style-type: none">- ราคาข้าวสาร 36 บาท จำนวน 550 กิโลกรัม ขายได้เงิน 19,800 บาท- ได้รำ 100 กิโลกรัม ๆ ละ 15 บาท ได้เงิน 1500 บาท- ได้ปลายข้าว 150 กิโลกรัม ๆ ละ 10 บาท ได้เงิน 1500 บาท
รวมได้เงิน 7,000 บาท	รวมได้เงิน 22,800 บาท
	กำไรมากกว่า 15,800 บาท

ความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมา

ในช่วงแรกการทำนาปลอดสารเคมี ทำแบบลองถูกลองผิด ต้องหาความรู้เพิ่มเติม ไปอบรมเรื่องการทำนาอินทรีย์กับมูลนิธิข้าวขวัญ และนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ ซึ่งได้ผลดีขึ้น แปลงนาที่เคยใช้สารเคมีมานาน ต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ ราคาข้าวแต่ละชนิดไม่เท่ากัน ต้องรู้จักปรับมาปลูกข้าวหลายๆ ชนิดเพื่อให้ผู้บริโภคมีทางเลือก ส่วนผู้ทำนาเองก็ลดความเสี่ยงจากการระบาดของโรคและแมลงในแปลงนาด้วย

ความสำเร็จในปัจจุบันคือสามารถลดต้นทุนการทำนา จากที่เคยทำแบบเคมีทั่วไป ต้นทุนไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อไร่ ตอนนี้ต้นทุนการทำนาเหลือเพียงไม่เกินไร่ละ 2,600 บาท สุขภาพดีขึ้น สีข้าวขายเองไม่ต้องง้อโรงสีให้รับซื้อ ถ้าไรก็ได้มากกว่าแบบเคมี ครอบครัวก็ได้อยู่ร่วมกัน

ในอนาคตต้องการขายข้าวอินทรีย์ให้คนกินในราคาไม่แพง หากผลผลิตที่นาได้เพิ่มมากขึ้น คิดว่าจะลดราคาข้าวสารลงมาให้คนที่ไม่มีเงินไม่มากได้กินข้าวดี ๆ ที่ไม่มีสารเคมี

ส่วนปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ พี่ปิ่นคิดว่าครอบครัวต้องมีแนวคิดแบบเดียวกัน ทำให้กิจกรรมทุกอย่างที่เราพร้อมกันทำมันไปได้ดี

ในท้ายที่สุด พี่ปิ่นคิดว่าเกษตรกรควรมีโรงสีของกลุ่มหรือของตนเอง เพราะโรงสีขนาดเล็ก ราคาไม่แพง การซ่อมบำรุงมีไม่มาก ที่สำคัญสามารถทำได้ในครอบครัวหรือกลุ่มเล็กๆ ได้ การทำนาแบบครบวงจร ทั้งปลูกเอง แปรรูปเอง และขายเอง เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ชาวนาอยู่รอดได้

ขอขอบคุณ ข้อมูลและผู้ให้สัมภาษณ์

1. กลุ่มส่งเสริมเกษตรรรู้อห่งสุพรรณบุรี และสมาชิกกลุ่มทุกท่าน
2. คุณกนกพร ดิษฐกระจันทร์
3. คุณสุรียา แก้วสระแสน
4. คุณทวี แก้วสระแสน

กลุ่มปฏิบัติงานท้องถิ่นไร้พรมแดน (LocalAct)

เลขที่ 55/245 ซอยงามวงศ์วาน 32 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์: 0-2953-3541, โทรสาร : 0-2953-3542

เว็บไซต์ : www.landactionthai.org ,

เฟซบุ๊ก : <https://www.facebook.com/LocalAct>